

Recept nejlepšího učitele: Tykání i pevná pravidla

Když dostal VALDEMAR ŠVÁBENSKÝ z fakulty informatiky před několika týdny Cenu rektora pro vynikající pedagogy, překvapilo ho to. Nebyla totiž první.

Už před třemi lety ještě na magistrovi dostal cenu za studentský podíl na výuce. A ani to nemohla být náhoda. Jiné ocenění svých učitelských schopností si totiž vysloužil už ve dvanácti letech od maminky svého spolužáka.

„Měl tehdy z matematiky čtverky a pětky a po tom, co jsem ho doučoval, dostal z testu dvojku. Jeho máma byla tak nadšená, že mi upekla dort a dala mi dvacet korun. Tehdy mě poprvé napadlo, že to je nejlepší práce na světě, protože mě to baví, někomu pomůžu a ještě něco dostanu. Geniální,“ vzpomíná Švábenský na patnáct let starý příběh.

Od té doby se toho hodně událo. Protože dnešního doktora fakulty informatiky vždycky bavily počítače, nastoupil po střední škole právě na brněnskou fakultu Masarykovy univerzity a i tady občas doučoval. „Na informatice se dělá spousta matematiky, takže jsem se pořád učil hodně nových věcí a díky doučování jsem si některé sám ještě víc ukotvoval,“ vysvětluje.

Jeho schopností si na konci bakalářského studia všimnul Radek Pelánek, který na fakultě zajišťuje spoustu projektů, které se výuky a různých moderních přístupů k osvojování informací týkají. „Byl v mojí státnicové komisi a zaujala ho moje bakalářka, tak se mě nejdříve snažil zapojit do svých výzkumných projektů. Nenašli jsme ale vhodný společný záměr, tak se mě zeptal, jestli nechci učit programovací jazyk Python, což mě nadchlo,“ líčí Švábenský.

Po celou dobu své zatím ještě krátké pedagogické kariéry sází na stejný recept. Ke studentům se snaží přistupovat férově, lidsky a otevřeně, což obsahuje třeba to, že jim hned na první hodině semestru navrhne tykání a pokouší se co nejdříve zapamatovat jména všech svých svěřenců.

„Snažím se jim opravdu dávat najevo, že mi záleží na tom, aby se něco naučili a aby pro ně hodiny byly přínosem. Proto chci být vždycky maximálně připravený a mít výuku zorganizovanou,“ zdůrazňuje Švábenský, který si je vědom toho, že přátelský přístup může chtít leckdo zneužít. Proto má ten jeho i druhou striktní stranu: „Netoleruju výmluvy a úkoly se odevzdávají na čas. V předmětu máme také pravidla na počty bodů, které musí studenti získat z jednotlivých úloh, a přes to nejede vlak.“

Na informatiku s papírovými kartičkami

Už když před lety začal doučovat, chystal Švábenský pro sebe a svoje spolužáky různé výukové pomůcky. Díky jejich přípravě se sám nejdříve ujišťoval, že všemu rozumí a dovede to srozumitelně vysvětlit, ale zároveň se mu tak dařilo nacházet nové úhly pohledu na různé problémy. „Snažím

se s tím experimentovat, takže se mi často stane, že doma přemýšlím a šest hodin je pryč,“ směje se.

Třeba nedávno vysvětloval v kurzu různé použití datových struktur Pythonu na papírových kartičkách. Studentům se ze začátku špatně chápá, že při programování v tomto jazyce se pro specifické úkoly používají specifické struktury, a tak se je učili správně vybírat. Na cvičení to dělali právě za pomoci papírových kartiček, které k sobě měli přiřazovat. „Dělali to ve skupinkách, a když se o tom navzájem bavili, zároveň si přitom všechno vyjasňovali,“ vysvětluje Švábenský pedagogický záměr.

Uvědomuje si, že použití takových metod někdy zabere hodně času, takže se snaží podobné úkoly zařazovat ve chvíli, kdy mají opravdu smysl a kdy dojde na látku, která se běžnou přednáškou vysvětluje špatně. Přemýšlí samozřejmě také nad tím, jestli zdánlivě banální úkoly s papírovými kartičkami odpovídají intelektuální úrovni vysokoškoláků. „Vždycky mám nějakou drobnou pochybnost, ale zároveň jsem si jistý, že se díky tomu studenti opravdu něco nového naučí, tak do toho jdu. Za celou dobu se mi stalo jen jednou, že by někdo odmítnul, a tomu člověku jsem nakonec i tak vysvětlil, proč je důležité takové věci zkoušet,“ popisuje Švábenský.

Právě v ochotě zkoušet nové přístupy a v tom, že studentští učitelé si ještě moc dobře pamatují na svoje problémy při pokusech pochopit konkrétní látku, podle něj obecně spočívá výhoda studentských učitelů. Vysokoškoláci se jich také méně bojí zeptat. „Proto se mi taky líbí, jak máme na informatice nastavený systém, ve kterém jako vyučující jednotlivých předmětů fungují právě šikovní současní studenti.“

Zaměření: Kyberbezpečnost

Coby doktorand se ale Švábenský nemůže věnovat celé dny jenom výuce. Prací na svojí dizertaci ovšem nakonec kombinuje všechny svoje oblíbené činnosti – zájem o pedagogiku i o kybernetickou bezpečnost, kterou se zabývá jako zaměstnanec ústavu výpočetní techniky.

Dizertace obnáší mimo jiné analýzu dat z her pro výuku hackingu, která funguje jako praktické školení. Když ale padne zmínka o učení toho, jak nabourat počítačové systémy, vyvolává to spoustu otázek. Švábenský si toho je vědom. „Každý rok jezdíme s kolegy na největší konferenci týkající se vzdělávání v informatice a lidé, kteří kyberbezpečnost učí, tam pokaždé znovu debatují o etických otázkách. Učíme totiž, jak se hackingu bránit, ale to bez poznání jeho konkrétních technik nejde,“ je Švábenskému jasné. •

UDÁLOSTI 20-21
TEXT: MARTINA FOJTŮ
FOTO: JITKA JANŮ

